FEDERAȚIA ROMÂNĂ DE ȘAH

BULETIN PROBLEMISTIC

AL COMISIEI CENTRALE DE STUDII ȘI PROBLEME

1977 25

FEDERAŢIA ROMÂNĂ DE ŞAH

BULETIN PROBLEMISTIC

AL COMISIEI CENTRALE DE STUDII ŞI PROBLEME
APĐARE TRIMESTRIAL

COLABORĂRILE pentru „B.P." rugăm a le trimite la următoarele adrese:
PROBLEME INEDITE: Anton MOLDOVAN, bulev. „12 Aprilie" Nr.8, et.I, ap.3, TIMIŞOARA - II, codul 1900.
STUDII INEDITE: Ing. Constantin PETRESCU, Aleea Budacu Nr.5, bloc M.3, sc.3, et.III, ap.54, BUCUREŞTI -49, sectorul 3, cod poştal 74424.
ARTICOLE din ţară: Ing. Valeriu PETROVICI, str. Baba Novac Nr.18, bloc 24-B, ap.48, BUCUREŞTI-57, cod poştal 74522, telefon 483312.
CORESPONDENŢA GENERALĂ şi articole din STRĂINATATE: Ing. Anatole IANOVCIC, str. Avram Iancu 24, SIBIU codul 2400.

Nr. 25 (Nr.1/1977) IANUARIE - MARTIE 1977 Anul VII

MECANISMUL TURNURILOR

Un mecanism nou în problema ortodoxă în 2 mutări

Exigenţa compozitorului faţă de creaţia proprie îi asigură întotdeauna o apreciere favorabilă a cunoscătorilor. Cum descoperirea temelor noi este astăzi în domeniul de 2# aproape de neconceput, autorul articolului de mai jos găseşte posibilitatea evadării din banalitate abordînd mecanisme mai puţin exploatate, ţinînd cont şi de faptul că o mică modificare adusă mecanismului dă naştere la mari schimbări în funcţionarea acestuia. Compozitorul exigent, după ce se opreşte asupra unui mecanism, se simte obligat a cerceta cu atenţie problemele apărute în ultimul timp pentru a vedea dacă mecanismul ales prezintă o notă de originali-

tate, studiind totodată posibilitatea de a-i introduce o nuanţă inedită.

Astfel a procedat autorul articolului în prelucrarea mecanismului abordat. Exemplul său este demn de urmat de toţi compozitorii care adesea se mulţumesc a compune mergînd pe căi bătătorite.

Astăzi, cînd istoria problemelor ortodoxe de şah înregistrează un trecut de peste un secol (marele S. Loyd şi faimosul A.Novotny au compus încă în secolul al XIX-lea) şi cînd secolul nostru a produs nenumărate probleme directe în 2 mutări (colecţiile mari A.Toft sau A.Albrecht numără între 50.000-100.000, fără a putea cuprinde bineînţeles tot ceea ce s-a compus în domeniul acesta) - astăzi se pare că şi resursele în această materie sînt minimale. Astfel, în ultimii ani n-a mai apărut nici o temă nouă rareori se găsesc idei noi, iar o parte din compozitori de seamă au încetat să mai compună probleme directe în 2 mutări, majoritatea compozitorilor contemporani înclinînd mai mult spre probleme în 3,4,5 mutări sau spre conţinut feeric şi ireal (mat ajutor reflex, serial etc.), îndepărtîndu-se din ce în ce mai mult de jocul de şah.

Cu toate acestea, la o analiză serioasă a compoziţiilor ortodoxe din prezent se va găsi, că şi acest gen mai dispune de suficiente rezerve, iar o mulţime de probleme premiate la ultimele concursuri demonstrează că şi în domeniul compoziţiei problemelor directe jocul de şah este inepuizabil.

In renumita revistă pariziană de compoziţie şahistă „Thèmes-64" a apărut în 1974 un articol intitulat „Thèmes et Mecanismes", semnat de cunoscutul teoretician Al. Goldstein. Dintr-o analiză profundă rezultă importanţa mecanismelor, iar comparîndu-le cu ideile şi temele vechi autorul trage următoarele concluzii: „O idee sau o temă reprezintă raportul între mutări, în timp ce un mecanism reprezintă raportul între piese". Totodată autorul recunoaşte: „Clasificarea problemelor după felul mecanismelor este ext-

rem de dificilă", dar încheie: „Un mecanism nou dă o viaţă nouă vechilor idei!", invitînd pe compozitorul contemporan de a deschide căi noi în compunerea problemelor directe, cu ajutorul mecanismelor.

Problemele ce urmează au de scop să prezinte un astfel de mecanism. In ianuarie 1972, a apărut următoarea problemă în cunoscuta revistă germană de mare tiraj (I).

I. Erich Racz
„Schach-Echo"1972

2≠ (10+5)

Curse: 1.Cg6?, dar 1...Cc4!, 1.Cc6?, dar 1...Ne4!

Soluţie: 1.Cd3! (am. 2.Dh5≠) 1...Cc4/Ne4/Cd6/Cc6/Nh3 2.Cb4/Cf4/Cf6/Db3/Df3≠. In acest caz, mecanismul turnurilor reprezintă o axă de două turnuri albe cu un P alb, în cadrul căruia două piese negre (C şi N) se apără în contra maturilor ameninţate, provocînd variantele principale (Cb4 şi Cf4≠). Raportul între aceste figuri pune în funcţie mecanismul turnurilor.

Dacă în această problemă figura care creiază o ameninţare de mat este calul (corectîndu-şi de trei ori poziţia în 2 curse şi soluţie) în problema II un N alb preia rolul acesta, corectîndu-şi deasemenea în 2 curse poziţia pentru a obţine soluţia.

II. Erich Racz
„Die Schwalbe"973

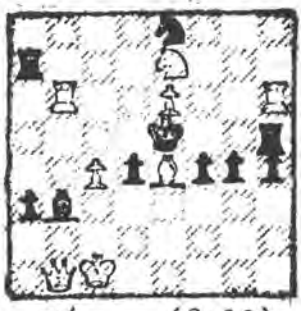

2≠ (8+10)

Curse: 1.Nd5?, dar 1...Nc2! şi 1.Nf5?, dar 1...T:h6!

Soluţie: 1.Nh7! (am.2.De4≠) 1...Cd6/Cf6/d3/Nc2/T:h6 2.Cc6/Cg6/Da1/Db5/Df5≠. Aici mecanismul turnurilor albe funcţionează prin duelul cailor alb-negru, creînd cele 2 variante principale. La această problemă redactorul principal al revistei „Die Schwalbe" (H.D.Leiss) a notat laconic: „Desigur, că nou este aici în primul rînd axa turn-pion-turn, albi"!

Probabil că dezlegătorul atent a observat că în cele două probleme analizate, mecanismul turnurilor

albe reprezintă o axă f i x ă : turn-pion-turn. In compoziţia ce urmează acest mecanism devine mobil (a x a m o b i l ă).

III. Erich Racz
„Revista de Şah", 1973

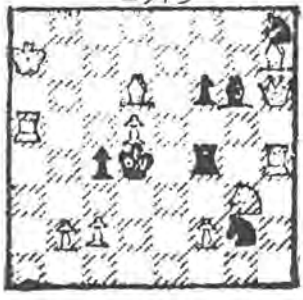

2≠ (11+7)

Cursă: 1.Dh5?, dar 1...Nf5!
Soluţie: 1.Th5! (am. 2.Nc5≠) 1...Tf5/Nf5/f5/c3/N:h5 2.Dd2/D:f6/Dg7/Ta4/c3≠. Aşadar, cheia 1.Th5! integrează mecanismul fix al turnurilor albe. Totodată asistăm la o nouă corelare, un nou raport între piese, care dau naştere la o combinare a temei GRIMSHAW cu mecanismul turnurilor albe! Trebuie precizat că acest mecanism e adecvat pentru o combinare cu diferite teme, ceeace va rezulta şi din exemplele următoare. Mai insistăm asupra apărării 1...c3, la care urmează 2.Ta4≠, punînd în mişcare şi al doilea turn din axa mobilă.

In exemplul următor pionul alb este înlocuit cu un nebun alb, dînd ocazie la noi efecte într-un mecanism turn-nebun-turn albi.

IV. Erich Racz
„Die Schwalbe", 1973

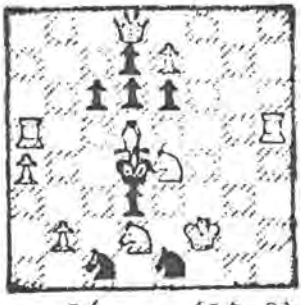

2≠ (10+8)

Curse: 1.N:c6?, dar 1...Cb3!, 1.N:e6?, dar 1...Cf3!, 1.Cc3?, dar 1...e5!, 1.Cg3?, dar 1...c5!
Soluţie: 1.C:d6! (Zugzwang) 1...c5/e5/c:d5/e:d5/Ccm/Cem 2.Cb5/Cf5/Db6/Dh8/Cb3/Cf3≠. De această dată pionii negri dictează efectele ce rezultă din apărarea lor în cadrul acestui mecanism, ce poate fi folosit şi în forma de Zugzw.!

In timp ce pînă acum, în toate problemele analizate, mecanismul turnurilor apare în forma de linie orizontală, în problema V (vezi pag. 5) compozitorul prezintă un mecanism axial v e r t i c a l, înlocuind totodată nebunul alb cu un nebun negru.

Joc aparent: 1...g:f5+/f:g5/N:e2+ 2.C:f5/Dh8/C:e2≠. Cursă: 1.Rh3?(am. 2.D:f4≠) Nd5/Nd3/f:g5 2.Cc2/T

V. Erich Racz
Die Schwalbe,1974

2≠ (11+9)

d8/Dh8≠, dar 1...N:g3!.

Soluţie: 1.R:f4! (am. 2.Rf3≠) 1...g:f5/f:g5+/N:e2/Nd5/N:g3+ 2.R:f5/R:g5/Td8/Cc2/R:g3≠. Dacă în cele două variante principale (1...g:f5 şi f:g5+) identificăm tema WCCT/A2, în jocul secundar N negru din mecanismul turnurilor provoacă, prin apărările 1... N:e2/Nd5, răspunsurile albului 2. Td8/Cc2≠, adică provoacă mişcarea turnului de la c8 la d8 (axa mobilă!). Prin acest raport nou al pieselor se îmbogăţeşte jocul real, mecanismul turnurilor albe îmbinîndu-se frumos cu tema WCCT/A 2. Iată că prin aceasta se confirmă tocmai afirmaţia lui Goldstein că „un mecanism nou dă o viaţă nouă ideilor vechi"!

Dar, în şahul artistic orice temă, idee, schemă, sistem etc. nu reprezintă ceva static, ci se găseşte în continuă evoluţie. La fel se întîmplă şi cu un mecanism. Pentru ca un mecanism să nu devină ceva static, compozitorul va trebui să-l învioreze şi să-l îmbogăţească mereu, astfel ca şi efectele sale să devină multiple aducînd aspecte noui şi delectînd în continuu gustul dezlegătorilor. Adevăratul dezlegător va căuta întotdeauna nu numai frumosul, ci şi nota originală în problema de şah! Şi de aceasta va trebui să ţină cont oricare compozitor adevărat!

In cele două probleme care urmează am încercat să dezvolt mecanismul turnurilor albe. In problema alăturată, un T alb este înlocuit cu o D albă, care după cheie întegrează mecanismul axial astfel ca D să nu ţină numai locul celui de al doilea T alb, ci să devină mai activă în calitatea ei de cea mai eficientă figură, îmbogăţind pe de o parte fazele (joc aparent, cursă, joc real) şi variantele în so-

VI. Erich Racz
„Die Schwalbe",
1975

2≠ (10+9)

luţie, iar pe de altă parte să îngreuneze g ă s i r e a c h e i i.

Joc aparent: 1...Nf4/g5 2.Dd4/Df5≠.

Cursă: 1.Cb3? (am. 2.Cd3 şi T:e6≠), dar 1...Ta7+.

Soluţie: 1.Dh4!(am. 2.Nd4≠) Nf4/Ne3/Te3/Nc4/Tc4/c5/Td3/Nb2 2.Dh8/Cf3/Dg5/Cc6/T:e6/Cc6/C:d3/Dg5≠.

Aşadar, din întroducerea damei albe în noul mecanism: turn-pion-damă, rezultă un joc foarte bogat - joc aparent, o cursă NOVOTNY, care se transformă în soluţie în dublu GRIMSHAW. Dealtfel şi reacţiunea colectivului proeminent al dezlegătorilor de la revista „Die Schwalbe" a fost pozitivă cu privire la această problemă, caracterizînd-o astfel: „Conţinut foarte bogat", „Lucrare fină", „Excepţional" etc.

La ultimul exemplu, mecanismul turnurilor albe se transformă într-un mecanism combinat T alb-T negru, al doilea T alb fiind înlocuit cu un T negru. Dacă pînă acum mecanismul a funcţionat în forma de o axă (fixă sau mobilă) avînd la mijloc un pion alb sau nebun, piesele din urmă dispar, iar noul mecanism al turnurilor combinate reprezintă o linie liberă (între cele două turnuri), dînd prilejul figurilor negre să intervină mai eficace pe această linie în apărarea lor. Aşadar, noul mecanism devine mai flexibil, iar apărarea negrului (în cazul de faţă C şi N) creiază noui efecte în cadrul mecanismului printr-o relaţie nouă între piese.

VII. Erich Racz
„Die Schwalbe"976

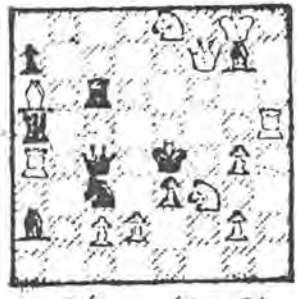

2≠ (12+8)

Cursă: 1.Td5? (am. 2.Df5 şi C g5≠) Te6/Ne5/T:d5/C:d5 2.Df5/Cg5/Df4/Df5≠, dar 1...Nf6!

Soluţie: 1.Nb7! (am. 2.Cd6≠) 1...Td5/Cd5/Cb5/Ne5/Nf8 2.Df4/Df5/Dd5/Cg5/Cf6≠. Prin apărările negrului în soluţie 1...Cd5/Cb5/Ne5 mecanismul turnurilor alb-negru începe să funcţioneze prin interferenţe negre pe linia T alb - T negru, la care albul ripostează cu maturi spectaculoase (Df5/Dd5/Cg5≠). Deci şi în acest ultim exemplu noul raport între piese pe linia turnurilor combinate scoate şi noi efecte cu scopul de a

delecta pe dezlegători.

Din analiza problemelor de mai sus rezultă că un mecanism n u p o a t e d a şi un conţinut n o u unei probleme de şah fără să se afişeze cu pretenţia de „temă nouă", dovedind însă că şi problema ortodoxă cu 2≠ mai dispune de suficiente rezerve. Se pare că tot marele compozitor sovietic E. Ruhlis are dreptate, afirmînd „Problema cu mat în 2 mutări este nemuritoare"!

Dr. Erich R A C Z

Sibiu, noembrie 1976

S U M M A R Y: In the last few years there have been no new ideas or themes in the field of orthodox twomovers, some composers turning therefore to the „fairies". The author tries with his example of the „mechanism of the rooks", to prove that there are still very large possibilities for the composers of twomovers to create orthodox, original, new problems, by selecting mechanisms. Starting from the definitions, the well known composer Alex. Goldstein has printed to the fact in „Themes 64" that an idee or theme is a relation between moves, while a mechanism in a relation between pieces, the author tries to underline his opinion by seven exemples.

CARTI RECENT APARUTE

E.I.Gik: Matematica pe tabla de şah, Moscova, 1976.

Lucrarea este editată de către Academia de ştiinţe a URSS în seria de ştiinţă popularizată şi are prefaţa semnată de doctorul în ştiinţe fizico-chimice N.I.Vilenkin şi V.A.Uspenski.

Autorul, maestru al sportului şi candidat în ştiinţe, reuneşte în cele 176 pagini ale volumului majoritatea problemelor clasice şi moderne ale genului şaho-matematic.

Pentru prima dată întîlnim o sistematizare a acestor probleme, atît în funcţie de mijloacele jocului de şah (tablă, figuri, deplasări, raze de acţiune), cît şi a gradării elementelor de matematică întrebuinţate.

Capitole speciale sînt dedicate celebrelor probleme a parcursului tablei de către cal, a celor opt dame, a puterii figurilor, a recordurilor şaho-matematice ş.a. făcîndu-se generalizări şi exprimări prin formule.

Fără a fi o antologie la zi, cartea cuprinde principalele aspecte ale domeniului şi, se sprijină pe o bibliografie remarcabilă, devenind o bază de referinţă în foarte puţina literatură de specialitate ce a îmbrăţişat această activitate.

C O N C U R S S I N T E T I C T E M A T I C

La prima serie din acest concurs (vezi Nr.23 al B. P., pag.50-51) au fost propuse spre reconstituire următoarele probleme:

I.G.H.GOETHART
Algemein Handelsblad. M.On.3.1917

2# 1.Cg5!

II. J.NEUMANN
British Chess Magazin, M.on.932

2# 1.Re7!

III. K.A.L.KUBBEL
Skakbladet, Pr. IV, 1929

2# 1.Dc4!

IV.G.CRISTOFFANINI
L'Echiquier
Pr. I 1928

2# 1.C:f4!

Cele patru probleme prezentate au oglindit tema GOETHART şi antiforma acestei teme.

Tema aceasta a fost propusă de compozitorul olandez G. H. Goethart în anul 1917 şi se realizează astfel:

Pe lîngă o figură neagră legată (în poziţia iniţială sau după efectuarea cheii, figura albă legătoare avînd un rol pasiv), există o baterie albă activă. In ameninţare, bateria încă nu poa-

te furniza matul prin descoperire, acesta fiind însoţit de dezlegarea indirectă a figurii negre legate. Negrul în apărare împotriva ameninţării este nevoit să-şi interfereze figura legată faţă de baterie, permiţînd matul tematic.

La anti-Goethart, precum se ştie, cheia crează o ameninţare cu matul tematic, specific prin descoperire. Aici apărarea se realizează prin dezinterferarea preventivă a figurii negre legate (forma I) sau prin deplasarea figurii legate pe linia de legătură, în vederea dezeclipsării ei (forma II).

Cei 12 dezlegători care s-au încumetat să participe la acest concurs, au reuşit să obţină reconstituiri corecte, ba chiar superioare originalelor prin reducerea unui număr de piese, deosebit de important în realizarea economiei.

Imbucurător este faptul că pe lîngă o serie de problemişti consacraţi a apărut noul val în compoziţia şahistă românească şi anume: M.Tancău-Bacău, R.Drăgoescu-Bucureşti, P.Racolţa-Seini(Maramureş), Gh.Raia-Oraviţa şi alţii pe care-i aşteptăm să participe la concursul nostru.

Dar să prezentăm tabelul cu situaţia punctajului acumulat şi, bineînţeles, comentariile respective.

Numele şi pronumele	PROBLEME I	II	III	IV	Tot. puncte	Tot. preced.	Total g-l
1	2	3	4	5	6	7	8
1.V.Ionescu(P.-Neamţ)	25	30	25	25	105	-	105
2.P.Popa (Bucureşti)	25	30	25	25	105	-	105
3.C.Albişor(Bucureşt)	25	25	25	25	100	-	100
4.M.Tancău(Bacău)	5	30	30	30	95	-	95
5.C.Nicolae(Rădoeşti)	25	30	5	25	85	-	85
6.R.Drăgoescu(Bucur.)	25	30	5	25	85	-	85
7.Gh.Nica(Bucureşti)	25	30	5	25	85	-	85
8.V.Petrovici(")	25	15	15	35	90	-	90
9.P.Racolţa(Maramur.)	25	30	15	-	70	-	70
10.L.Redlinger(Bucur.)	5	15	30	20	70	-	70
11.Gh.Raia(Oraviţa)	5	15	20	25	65	-	65
12.D.Ciobanu(Timişoan.)	5	-	-	-	5	-	5

La probl.I, M.Tancău şi L.Redlinger după 1.Cg5! Tf4! 2.?≠ —insolubilă, iar Gh.Raia după 1.Cg5!T:f1 „şah"! 2.?≠-insolubilă,plus în poziţia iniţială,la 1...Dc1+/Dd2+/T:f1+ nu sînt prevăzute răspunsuri cu mat. La pr. II, V.Petrovici,L.Redlinger şi Gh.Raia, 1.T:c3+! Tc5 2.T:c5≠-dubla soluţie. In schimb,le-am acordat cîte 5 puncte în plus următorilor: V.Ionescu, P.Popa, M. Tancău C.Nicolae, R.Drăgoescu, G. Nica şi P.Racolţa pentru diagrama alăturată, cu menţiunea că P. Racolţa a eliminat Ta2,dar a plasat Nb7, tocmai pentru evitarea dublei soluţii.

2≠ (9+6)

La pr.III - cele mai multe victime,prezentînd şi un grad de dificultate mai mare.Astfel, C.Niculae, R.Drăgoescu,Gh.Nica după 1.Dc4! Nh2! 2.?≠-insolubilă; V.Petrovici din păcate prezintă o dublă soluţie: 1.Td4!(2.Dd5/Df5≠) *legată organic de poziţie*, iar P.Racolţa - dubla 1.T:e2+ T:e2 2.N:g4≠, 1...Ne3 2.T:e3 şi Tde5≠, 1...Ne5 2.T:e5. Gh. Raia prezintă un dual: 1...N:g5 2.T+g5 şi Tc5≠, iar la 1...Ng3 2.N:g4 şi Tc5≠. Au primit 5 pcte în plus: L.Redlinger şi M.Tancău pentru schimbarea poziţiei cu acelaş joc.

La pr. IV - o singură penalizare pentru L.Redlinger deoarece cheia prezintă o captură de piesă:1.C: :Cf4!. Şi la această problemă M.Tancău reuşeşte să obţină o poziţie complet schimbată cu respectarea tuturor variantelor! In schimb, V.Petrovici încheie acest prim concurs printr-o frumoasă deplasare a pieselor şi în special al R alb. Felicitări!

Propunem în continuare următoarele reconstituiri

IX. 1...T:c4+ 2.C:c4≠, 1...N:b5+ 2.C:b5≠.

Sol.: 1.1.d4!(∞ 2.Dc6≠)-prin cheie albul dezleagă, prin interpunere pe linia de legătură, D albă dela c4. Negrul, în apărare, capturează piesa interpusă relegînd Dc4, dar rezultă două efecte negative exploatate de alb: autolegarea figurii negre şi evacuarea liniei de acţiune a unei figuri albe asupra

cîmpului tematic din zona R negru. Matul tematic se face pe linia de legătură: 1...T:d4 2.Db4≠ - tema HOCHBERGER. Var.secundare: 1...De8 2.Cf5≠, 1...Nb7/ /Tc7 2.N(:)c7≠.

X. 1...N:e6+ 2.Tc4≠.

Sol.: 1.Nc4!(∞ 2.Cg5++≠)- Ce6 dezlegat indirect de prima mutare face mat R negru; 1...N:e6 (negrul îşi leagă Ne6 pentru a lega Nc4,permiţînd matul pe linia de legătură - 2.Nd5≠ - tema HOCHBERGER.

Var. sec.: 1...N:e8 2.Nd5≠, 1...Ne5 2.T:e5≠, 1...C: :g2 2.Cg5++≠.

Reconstituirile (pe diagrame) se vor trimite pînă la 30 mai 1977, pe adresa: Nicky Gheran, 75.548 - Dtru Petrescu 79, bloc S.1, et.VII,ap.520,sector 5, Bucureşti.

\+ + + +

Rîndurile de mai jos reprezintă o variantă prescurtată a unei comunicări ţinute de cunoscutul specialist sovietic dr. Gia Nadareişvili, autor a numeroase studii de înaltă valoare artistică,la sesiunea anuală a Comisiei de compoziţie şahistă de pe lîngă F.I.D.E., care s-a desfăşurat anul trecut la Ribe în Danemarca.

Considerăm util să aducem la cunoştinţă cititorilor noştri conţinutul acestei expuneri, întrucît se adresează celor mai largi cercuri ale iubitorilor jocului de şah.

UNELE ASPECTE ALE POPULARIZĂRII STUDIILOR

de Gia NADAREIŞVILI (Tbilisi)

In multe ţări, unde se cultivă compoziţia şahistă studiul de şah a rămas însă un gen insuficient răspîndit în mijlocul iubitorilor de şah. Principala cauză a acestui fapt rezidă în dificultatea soluţiilor cuprinse de studii şi care cer dezlegătorilor, ca şi autorilor, o anumită forţă de joc. Spre deosebire de probleme, la care scopul dezlegătorului e găsirea variantelor de mat sau a unor manevre ingenioase, studiul reprezintă o luptă egală a ambelor

părţi, bazîndu-se pe descoperirea continuă a celei mai bune continuări, ceea ce presupune o analiză exactă a poziţiei date.

Nu este greu de văzut aici un paradox, anume că dificultatea şi complexitatea studiului de şah împiedică răspîndirea sa şi, pe de altă parte, că tocmai în acest fapt trebuie căutată cheia în stare să-l facă accesibil marii mase de şahişti. Pentru a rezolva situaţia trebuie să pornim de la posibilităţile conţinute în însuşi studiul de şah.

In primul rînd, aceste posibilităţi se manifestă prin soluţie, care trebuie să fie caracterizate prin frumuseţe şi ingeniozitate şi, în al doilea rînd, - prin asemănarea formală a studiului cu partida practică, mai ales cu finalurile.

Primul aspect, se pare, impresionează pe dezlegătorul versat şi iubitor al compoziţiei, al doilea impresionează pe jucătorul practic. Totuşi aceste două laturi nu trebuie despărţite. Noţiunea de studiu cuprinde mai multe componente generale, elaborate de teoria studiului artistic contemporan.

Studiul este o acumulare a resurselor artistice ale şahului, a frumuseţii sale. In acelaşi timp studiul nu are nevoie să modifice şi, mai mult, să falsifice, regulile şi legile şahului. De aceea studiul poate constitui acel factor care uneşte jocul cu alte genuri de compoziţii şahiste. Din aceste componente am extras cîteva care să ilustreze aşanumitul „studiul popular".

Se înţelege, noţiunea de „studiul popular" este relativă. In cazul dat se întrebuinţează numai în scopul de a exprima următoarea idee: aşa cum nu se poate imagina, să zicem, beletristică fără cititor, muzică fără auditoriu, arta actoricească fără spectator etc., tot astfel şi studiul de şah nu poate fi conceput fără dezlegători. In caz contrar, el ar fi asemănător unei sculpturi expuse în pustiu, care oricît ar fi măreaţă, ar rămîne în afara preţuirii oamenilor, pentru care a fost creată.

Studiul „popular", după părerea noastră, poate fi cel mai uşor înţeles şi poate servi la aprecierea

genului etudistic în ansamblu. Credem că ar trebui să îndeplinească următoarele condiţii:

a/ Să fie apropiat ca formă de jocul practic. Acest aspect nu este de loc secundar, fiind adesea factorul esenţial care stîrneşte interesul dezlegătorului.

b/ Conţinutul principal al studiului (adică al variantei principale) să cuprindă o idee ingenioasă, combinaţii neaşteptate sau elemente geometrice în desfăşurarea luptei, să fie clar exprimat şi lipsit (dacă este posibil) de explicaţii, argumente (analize) complicate. Fără mutări dificile spectaculoase studiul pierde una din trăsăturile de bază ale genului din care face parte.

c/ Soluţia nu trebuie să fie foarte grea. Dificultatea soluţiei sperie pe amatorul de forţă medie şi atunci micşorează numărul partizanilor studiului.

d/ Ultima mutare a soluţiei trebuie să încununeze spectaculos jocul inventiv al variantei principale. Deosebindu-se de probleme, studiul are de la prima privire un aspect neclar. Scopul autorului, atunci cînd construieşte lucrarea sa, este să-i dea un sfîrşit care să producă impresie şi dacă reuşeşte acest lucru atunci conţinutul de idei pe care vrea să-l exprime este mai bine evidenţiat.

O sarcină importantă ar reveni şi rubricilor din reviste şi ziare, care, dacă îşi propun să popularizeze studiul (după modelul propus de noi), trebuie să formeze gustul cititorilor prezentînd studii (dacă se poate cu comentarii) din literatura clasică. Fără această cunoaştere a lucrărilor clasice va fi greu să fie atraşi spre studii iubitorii de şah neavizaţi, care vor să dezlege tainele studiului artistic contemporan.

Se impune de asemenea şi adunarea într-o colecţie a studiilor celor mai populare aparţinînd autorilor din toate ţările de la începutul secolului pînă astăzi. Şi asemenea opere de mare valoare sînt destule.

In sfîrşit, încă un mijloc de popularizare a studiului. Acesta ar fi atragerea maeştrilor, marilor

maeştri spre etudistică. Cititorii, şahiştii în genere, urmăresc cu atenţie recomandările venite din partea corifeilor artei şahiste şi sîntem convinşi că nu ar rămîne fără ecou preocupările lor în domeniul studiilor care ar constitui un îndemn la ridicarea nivelului de cultură şahistă, la lărgirea orizontului şi a posibilităţilor analitice ale jucătorilor.

Ca o ilustrare a celor spuse de noi mai sus oferim cititorilor una din cele mai frumoase poziţii de studiu din cîte se cunosc. Este vorba de o lucrare publicată acum aproape un secol, dar care îşi păstrează şi acum prospeţimea.

L.van Flyt
„Deutsche Schachzeitung", 1888

Alb cîştigă(3+2)

Ni se pare potrivit să citäm ce spune despre acest studiu G. Kasparian, în lucrarea sa „Şahmatnye etiudy. Dominaţia", vol.I,pag.185 „Sînt studii care se încrustează pentru totdeauna în memoria dezlegătorului prin simplitatea construcţiei şi prin conţinutul lor ingenios. Un astfel de studiu îl constituie cel din diagrama alăturată, cunoscut şi reprodus în toate publicaţiile şahiste ale lumii. Cuprinde patru frumoase sacrificii ale damei albe cu scopul de a crea motive geometrice pe verticală şi diagonală, ceea ce produce o adîncă impresie".

Şi acum iată soluţia: 1.Db4 Dd5(f3) 2.Da4+ Rb6 3. Db3+! D:b3 4. b8D+ şi cîştigă; 1...Dg2 2.Da3+ Rb6 3. Db2+! D:b2 4.b8D+ şi cîşt.; 1...Dh1 2.Da3+ Rb6 3. Db2+ Rc7 (3...Ra6 4.Da2+ Rb6 5.Db1+ etc.)4.Dh2+ D:h2 5.b8D+ şi cîşt.

O C A R T E N O U Ă. La sfîrşitul anului trecut a apărut o nouă antologie de probleme de 2≠ şi 3≠, sub titlul ZWARTE KUNST, culese de binecunoscutul compozitor olandez dr.M.Niemeijer. Broşura de 48 p. conţine, în condiţii tehnice ireproşabile, 336 diag. de diverşi autori, cu toate soluţiile comentate, subliniidu-se jocul figurilor negre în apărare.

REZULTATUL CONCURSULUI INFORMAL

al „B.P." pe anul 1976. S E C Ţ I A de S T U D I I

Pare a fi o chestiune uşoară de a judeca un concurs cu numai 27 de participări. De fapt şi în mod normal acest lucru este adevărat. In cazul de faţă însă, a fost greu, dar dintr-un motiv întîmplător, întrucît tocmai terminasem judecarea unui concurs foarte important formal, şi anume concursul „Peckover Jubilee Tourney" pentru revista „E.G.", cu 130 de participări, dintre care multe de calibrul cel mai mare.

Bineînţeles că fiecare concurs are standardul lui propriu, care depinde mai mult de participări, decît de vre-un standard absolut, dar cititorii „B.P." sper că vor aprecia că este doar omenesc de a face comparaţii.

Acestea fiind spuse, constat că am avut de examinat unele studii plăcute şi am toată convingerea că clasificarea mea va rezista unei examinări pretenţioase. Ca de obicei, Mr.Harman mi-a dat un ajutor preţios, stabilind o anticipare parţială sau chiar completă la studiile 84, 86, 87, 92, 95 şi 96, folosind pentru aceasta sistemul lui de cartotecă bine pusă la punct. In consecinţă, cu toate că într-un concurs informal, arbitrul nu este obligat de a testa, am eliminat studiul 109 din cauza demolării aparente în varianta pornind de la mutarea 3...Ra8 4.Rc7 Nb8+ cu continuarea 5.Rc6! (în loc de 5.R:b6, indicată de autor) elD 6.d8D De6+ 7.R:b5 Ra7, după care cîştigul negrului este realizabil.

Dar iată clasificarea stabilită de mine, eventualele contestaţii putînd fi trimise redacţiei buletinului în timpul a trei luni de la apariţia buletinului.

Locul I - 98 (Pogosiantz). Cu toată dispariţia rapidă a unor personaje proeminente ale dramei, acţiunea palpitantă continuă totuşi pînă la deznodămînt.

Locul II - 99 (Ianosi). Aici avem o varietate plăcută, chiar dacă nu se remarcă printr-o economie deosebită. Observaţi cum R negru este forţat să se aşeze la e7, cînd la acesta R alb pare curajos de a

se expune unui contra-şah prin descoperire, mergînd la g7.

Locul III - 107 (Pogosiantz). O împletire abilă, împodobită cu un nod dublu la 5...Ne4 şi 5...Nd5.

Locul IV - 83 (Pogosiantz). O conciziune electrică.

Locul V - 103 (Nestorescu). Apărări bune în variantele soluţiei constituie esenţa acestui studiu.

Locul VI - 91 (Motor). In acest studiu mic este mai multă fineţe decît se poate bănui iniţial.

R e c o m a n d a t e în următoarea ordine:

108 - (Dobrescu). Studiul cel mai practic din această grupă.

100 - (Petkov). O remiză cu multe sacrificii.

102 - (Racolţa). Aş prefera să văd această manevră încorporată într-o compoziţie mai lungă, mai variată. (La 1.Ne4? mutarea 1...Ta5 ar constitui o apărare satisfăcătoare, dar aceasta nu este clar).

88 - (Buňka). Memorabil pentru prima lui mutare.

London
10 februarie 1977

A. J. ROYCROFT

S T U D I I L E P R E M I A T E :

Locul I:
98.Ern.POGOSIANTZ
(U.R.S.S.)

Remiză (5+7)
1.Te2+ Te4 2.N:e4+ D:e4 3.T:e4 d2 4.N:g1 Ce3!! 5.Td4! Cc2+ 6.Rc3.

Locul II:
99.Ervin IANOSI
(România)

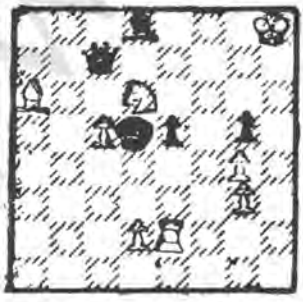

Remiză (8+5)
1.T:e5+ R:e5 2. d4+ Rd5 3.Nb7+ R e6 4.Nc8+ Re7.5. Da7! 6.Nf5!

Locul III:
107.Ern.POGOSIANTZ
(U.R.S.S.)

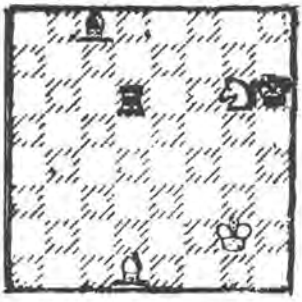

Remiză (3+3)
1.Ce7 Nb7+ 2. Nf3 Td2+ 3.Rg3 Td3 4.Cf5+ Rg5 5.Cd4!! Nd5.

C O N C U R S M E M O R I A L W. P A U L Y

Cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la naşterea celebrului compozitor român WOLFGANG PAULY, Comisia de compoziţie şahistă a Federaţiei Române de Şah organizează un concurs internaţional la următoarele secţii:

I. Probleme ortodoxe cu mat în 4 şi mai multe mutări (cu maturi model). Arbitru: V. Nestorescu.

II. Probleme cu mat invers în 3 şi mai multe mutări, fără piese feerice, cu două subsecţii:

a/ maturi inverse clasice;

b/ maturi inverse maximale. Arbitru: E.Rusenescu

Se vor acorda premii în albume de artă şi literatură de specialitate.

Lucrările se vor trimite directorului de concurs la adresa: Ing. A.F.Ianovcic, str. Avram Iancu 24, codul 2400 - Sibiu., cu menţiunea pe plic „Concurs Pauly". Termen: 31 august 1977.

Iată şi exemple tipice pentru cele trei secţii:

W o l f a n g P A U L Y

„Neue Wiener Schachztg." 1923

4≠ (3+4)
1.Tc8! Rf1 2.Cf3 (m 3.Tc1+) h2 3.C: Rg2 3.Tg8+ Rh1 4.T g1≠.

„Magyar Sakkvilag" 1924

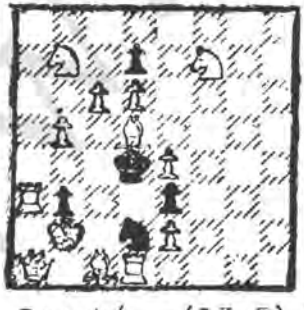

Inv.4≠ (13+5)
1.Ta8! d:c6 2.Da7+ c5 3.D :h4 şi 4.Tc1≠, 2.. al c4 4.Ta3 - c3≠.

„Fairy Chess", 1934

Inv.3≠ maxim.(5+6)
1.Cg6 Cm 2.Tf8 Cm 3.C:e7+ T:e7≠
1...Cf4! 2.C:h4+ T:h4 3.Rf8 Th8≠.
(2.Tf8? C:g6 3.?)

W. P A U L Y M E M O R I A L

Celebrating the hundredth anniversary of the birth of the renowned Romanian problemist Wolfgang Pauly the composition Commission of the Romanian Chess Federation organizes an international memorial tourney for:

I. Bohemian problems in 4 and n≠. Judge: V. Nestorescu.

II. Selfmates problems in 3 and n≠, without fairy men: a/ classical selfmates; b/maximal selfmates. Judge: E. Rusenescu.

Prizes consisting in art albums and chess literature will be awarded. Send to the tourney director Ing. A.Ianovcic, str.Avram Iancu 24,2400-Sibiu, România. Closing date - 31 August 1977.

ALTE CONCURSURI ANUNTATE:

Pentru comemorarea a 60 de ani împliniţi de compozitorii şi arbitrii internaţionali F.I.D.E., Alphons GRUNENWALD şi Pierre MONREAL, este organizat un concurs internaţional de compoziţie, în 2 secţii:

1/ Probleme ortodoxe cu 4≠ pe tema liberă, cu cel mult 16 piese. Arbitru: A. Grunenwald.

P. Monreal & P.Michel „Nice Matin", 1976

2≠ (6+7)

2/ Probleme ortodoxe cu 2≠ pe tema următoare: O baterie albă este supravegheţă de trei figuri negre: A, B şi C. a/ Pentru a respinge ameninţarea, figura A intercepteză B, permiţînd bateriei albe să dea mat prin descoperire, interceptînd tot odată figura C; b/ bateria trebuie să dea matul diferit de cele 2 din alte variante ale soluţiei; c/ problema trebuie să conţină şi o corecţie neagră cu maturile(primar sau secundar) de la punctele a sau b. Arbitru: P. Monreal.

Soluţia problemei: 1.Ce6!(∞ 2.C:f4≠) Cg2/Cd3 2.T d3/Tf2≠, 1...Nf4∞/Ng5! 2.Tf5/Cg7≠.

Problemele se vor trimite, pînă la data de 1 iulie 1977,, într-un număr nelimitat, în dublu exem-

plar fiecare, pe diagrame, cu soluţia completă şi cu motto (nume de oraşe), la adresa: Gaston Balbo, 27, avenue René Damous, 94500 - Champigny (Franţa). Tuturor participanţilor li se va comunica rezultatul concursului.

Al XVIII-lea CONCURS INTERNAŢIONAL anual al ziarului GAZETA CZĘSTOCHWSKA este organizat la 6 secţii: 2≠, 3≠, n≠, inverse, ajutoare cu 2≠ şi studii artistice. In fiecare secţie se vor acorda cîte două premii în cărţi de şah. Toate compoziţiile trebuie trimise la adresa: „Gazeta Częstochowska", 42-201 - Częstochowa, ul.Kilińskiego 38 (Polonia).

Arbitrii: Saturnin Limbach şi Jan A. Rusek.

Ziarul HLAS LUDU deschide cel al IX-lea concurs internaţional pentru probleme ortodoxe cu 2≠, realizînd schimbarea jocului în două / mai multe faze cu exploatarea semilegăturii. Tema poate fi realizată în orice formă. Va arbitra profesor Karol Mlynka, care va acorda 3 premii, 3 menţiuni onorabile şi 3 menţiuni de laudă. Diagrama alăturată reprezintă un exemplu al temei. Problemele pe diagrame, cu soluţia completă scrisă sub diagramă şi cu adresa autorului, vor fi trimise, în număr nelimitat, la adresa: Redakcia „Hlas Ludu", 897-18 - Bratislava, Žaboţova 2, c.d. 7 (Cehoslovacia), cu menţiunea pe plic „Şach"

G. Bakcsi
„Magyar Sakkelet"
1962. Premiul I

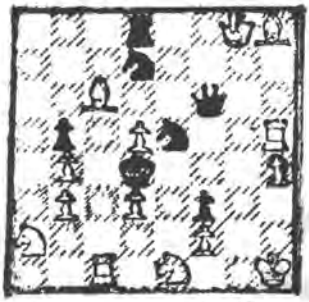

2≠ (14+7)

Soluţia problemei: Cursă: 1.Cc3?(∞ 2.C:b5≠) D:c6 /C:d3 2.Dg4/C:f3≠, dar 1...Tb8! 2.?≠. Sol.: 1.Td1! (∞ 2.Cc2≠) D:c6/C:d3 2.C:f3/Dg4≠. Schimbarea reciprocă a maturilor cu exploatarea semilegăturii în ambele faze.

Fiecare autor va primi rubrica în care se va publica problema sa, ca şi rezultatul concursului, care va apare spre sfîrşitul anului 1978.

Ultimul termen pt. depunerea dezlegărilor din Nr. 25 este la data de 31 august 1977.

F E L I C I T Ă R I primite la redacţie de Anul Nou - 1 9 7 7 :

751. Jozs.SZOGHY
Budapest

2≠ (9+7)

752.Marcel STOICA
Bucureşti

6≠ (5+6)

753.Jozsef BAJTAY
(Ungaria)

Inv.7≠ (10+5)

754. N.CERNIAVSKI
(U.R.S.S.)

Aj.2≠(3111) (3≠2)

755.Eug.RUSENESCU
Bucureşti

Aj.2≠ (3+4)
B/90° la dr.; C/90° la stînga.

756. P.MOUTECIDIS
(Grecia)

Aj.2≠ (6+11)
(2.1.1.1)

757. L.LINDNER
Budapesta

Aj.2≠ (6+13)
B/Re6→e5

758.Marcel TANCĂU
Bacău

Aj.5≠ (2+6)

Problemele de mai sus participă la conc. nostru de dezlegări.

P R O B L E M E I N E D I T E

ARBITRII: la 2≠, 3≠ şi n≠ se vor publica în Nr. 26.
Feerice: Eugeniuzs IWANOW (Polonia).

Aduc pe această cale viile mele mulţumiri şi întreaga recunoştinţă tuturor prietenilor ce au binevoit să-mi adreseze felicitări şi bunele lor urări cu prilejul împlinirii a 80 de ani. Anjanovcic

759.
Marcel TANCĂU
Bacău

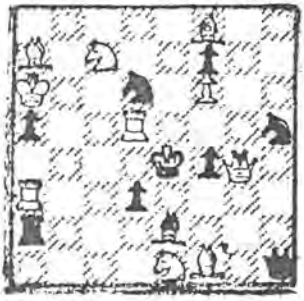

2≠ (9+10)

760.
N.CERNIAVSKI &
S.ŞEDEI (URSS)
D e d i c a t e lui Anatole F. Ianovcic

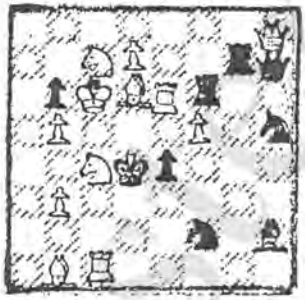

2≠ (12+9)

761.
Ilja MIKAN
(Cehoslovacia)

3≠ (6+7)

DEZLEGĂRI DE PROBLEME din Nr.23

685(Vaisman). 1.Tc4!(ω 2.Da4≠) Rc4/Rc6 2.Nd3/Cd4 mat, 1...Tω/Ta6!/Tc6! 2.T:c5/D:c5/Ca3≠, 1...d:c4 2. a4≠. Un Meredith reuşit, cu cheia bună(AM). Şapte maturi diferite!(LR).(2 pcte). 686(Kicighin).Joc ap 1...Cbω/Cd3! 2.Db1/Dd5≠, 1...Cgω,'2.Tf4≠. Sol.: 1. D e2!(Zugzw.) Cbω/Cd3! 2.Dc2/Df3≠, 1...Cgω/R:f5 2.Te5/ Dg4≠. Un Meredith cu maturi schimbate(VI).Totul folosit!(AC).(1+2 pcte). 687(Cojocariu). 1.Nf2!(Tempo zug)Ccω/Cc4! 2.Dc6/Cc3≠,1...Cbω/Cd4! 2.Tc5/Cc3≠,1.. e6/Nω 2.Dg2/C:N≠. Blocada completă, cu corecţia neagră(VI). Banal(AL).(2 p.) 688(Antonov).Curse tematice:1.Tf2?(ω 2.D:e7≠) Nf6 2.De3≠,dar 1...Df4!; 1.T f8?(ω 2.De3≠) Df4 2.De7≠,dar 1...Nf6! Sol.: 1.Ng4! (ω 2.f6≠) Df4/Nf6 2.D:e7/De3≠. Tema DOMBROVSKIS: apărările negrului care resping cele două curse, în

762.
Radu DRĂGOESCU
Bucureşti
Dedic.lui M. Stan

2≠ (6+5)

763.
Vladim.STEPANIAN
(U.R.S.S.)

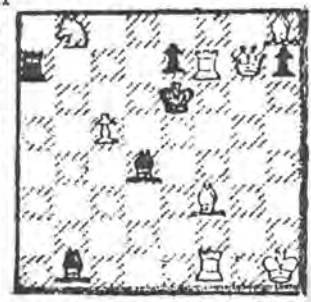

2≠ (8+6)

764.
Mih. SATANOVSKI
(U.R.S.S.)

2≠ (7+8)

765.
Miloš MARIŠKO
(Cehoslovacia)

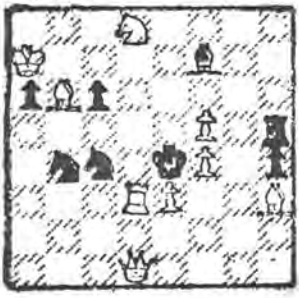

2≠ (9+8)

766.
V.F.UDARŢEV
(U.R.S.S.)

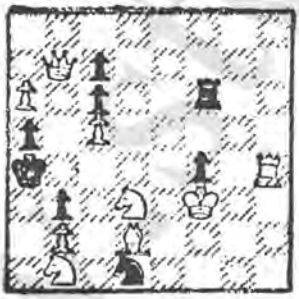

2≠ (9+8)

767.
Gheorghe CĂLIMAN
Sîngeorg.de Pădure

2≠ (10+8)

soluţie dau naştere la variante!(2+2+2 pcte). 689 (Udarţev). Joc ap.:1...Tff5/Nf5 2.Td6/Te5≠. Cursă: 1.Ne5?(ω 2.Cc3≠) Tff5/Nf5 2.Td6/Cf4≠, dar 1...Thf5 2.?≠. Sol.: 1.Nd6! ω 2.Cb6≠) Tff5/Nf5 2.D:e4/Te5≠. O idee unitară, într-o construcţie echilibrată(LR) (1+2+2 pcte). 690(Cerniavski & Şedei). 1.h7!(ω 2. h8D≠) Ce4 2.Dg4≠ - tema IANOVCIC, 1...Cg4/Tg4 2.Dg5 /T:h3≠, 1...T:g6+ 2.C:g6≠. O realizare mai puţin obişnuită a temei(AI). Multe piese în figuraţie(AL). (2 p.) 691(Petkov). Cursă: 1.Tb7?(1...T/N:b7 2.T:d5 /De7≠ - tema NOVOTNY), dar 1...Tc5! 2.?≠. Sol.: 1.c5! (ω 2.Te4≠) Cd5ω+ 2.Cg2≠, 1...Cf4+! 2.c6≠! - apăra-

768. I.A.SUŞKOV & I.G. FOKIN(Leningrad)

2≠ (9+11)

769. T.AMIROV & V.VLADIMIROV (URSS)

2≠ (10+10)

770. K.GANDEV & V. ALAIKOV (Sofia)

2≠ (12+10)

Problema 770 este dedicată lui E.Ruşenescu şi P.Seimeanu.

771. R.ALIOVSADZADE & M.VAGHIDOV (URSS)

2≠ (10+9)

772. Gabor KODER (Ungaria)

2≠ (12+7)

773. E.A. PETROV (U.R.S.S.)

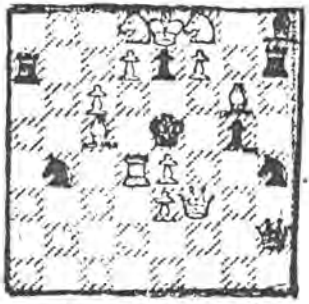

2≠ (12+9)

rea prelungită; 1...f5 2.D:f5≠. Interesantă schimbare a jocului în cele două faze. Cheia surprinzătoare(AM). Cheia bună,problema reuşită(AL).(2+2 p.) 692(Golubenko). 1.Dc2!(ω 2.D:c5≠). A fost publicată în Nr.22/1976 sub Nr.660.(2 p.). 693(Nikitin).1. Nf1!(ω 2.e4≠) D/T:d4(figurile se autoleagă pentru a fi dezlegate după 2.e4+ - tema SCHIFFMANN) 2.Cb6/Cd6≠! 1...T/Ne4 2.e3/Ce3≠ - tema GRIMSHAW, combinată cu „Apărarea pe cîmpul ameninţării"(e4); 1...Nd3/T: :e2 2.e:d3/Ce5≠. Cheia evidentă, dar diversitate. a maturilor este surprinzătoare(AM). O veritabilă colecţie de idei!(LR). O sinteză remarcabilă a teme-

774. Stanisl.M.TOLSTOI (U.R.S.S.)

3# (8+7)

775. Eugen RUSENESCU Bucureşti

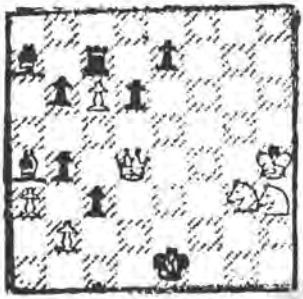

3# (7+9)

776. Valerii STIGNEEV (U.R.S.S.)

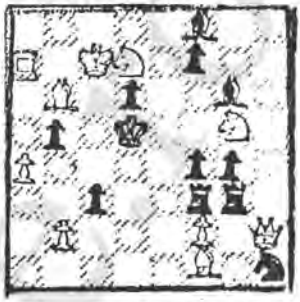

3# (10+12)

777. Virgil NESTORESCU Bucureşti

3# (12+10)

778. S.Kornev & A. Agarkov (URSS)

3# (11+12)

779. Mircea MANOLESCU Bucureşti

3# (13+14)

lor(2 p.). 694(Tancău). Cursă: 1.Ne4?(şu am.trilă) dar 1...f3+! 2.?#. Sol.: 1.e4!(am.triplă:2.Cc6,Dg1 şi Td5#) T:e4/N:e4/N:c5 2.Cc6/Dg1/Td5# - primele 2 variante constituie tema NOVOTNY I, 1...f3+ 2.e5# - o variantă secundară cu un mat splendid(VI). Tema - cele trei variante principale - FLECK,combinată cu Novotny.(2+2 pcte.). 695(Manolescu). Cursă: 1.c7?(ω 2.Tc6#) Cb4/N:c4/T:c4 2.Nb6/Ca4/Cd3#, dar 1...Cd4!. Sol.: 1.Cd4!(ω 2.Ce6#), acum la alte apărări,urmează maturile din cursă: 1...R:d4/T:d4/C:d4 2.Nb6/Ca4 /Cd3#. Se remarcă funcţionalitatea pieselor şi construcţia estetică, realizînd transferarea a trei maturi din cursă în soluţie(LR)..(2+2 pcte.). 696(Ru-

780.
Adrian LAPEDATU
Mediaş

4≠ 4+1)

781.
Nik.V. KULIGHIN
(U.R.S.S.)

4≠ (4+6)

782.
Werner SPECKMANN
(Rep.Fed.Germania)

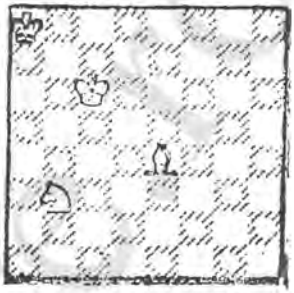

5≠ (3+1)

783.
Albert GRIGORIAN
Erevan

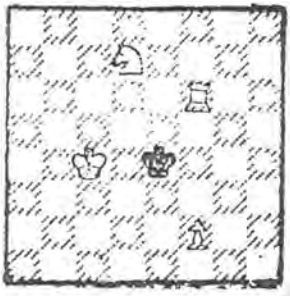

5≠ (4+1)

784.
Vladimir I. PYPA
(U.R.S.S.)

5≠ (4+5)

785.
Mihail KUZNEŢOV
(U.R.S.S.)

7≠ (8+10)

denko).Joc ap.:1...Cb4/Ca7 2.Cc4(A)/Ng7(B). Cursă: 1.Ne6?(∞ 2.Dd5≠) Cb4/Cc7 2.Ng7(B)/Cc4(A)≠ - la aceleaşi apărări, maturile din jocul aparent alternează. Cursa se respinge prin 1...c6!. Sol.intenţionată: 1.C:f4!(∞ 2.C:d3 şi C:g6≠) Cd:f4/Cg:f4/R:f4 2.Cc4/Ng7/Dh2≠ - la apărările schimbate, maturile din jocul aparent reapar în soluţie. Spre regret, problema admite o soluţie dublă: 1.Ng7+ Rd6 2.f8D≠. (1+2+2+2 pcte). 697(Rudenko). 1.De8!(Zugzw.) N:d4 2.Nf7+ Rf5(2...Ne5 3.D:e5≠) 3.De6≠, 1...N:f4 2.Nd7+ etc.; 1...N:d6 2.Nd5+! R:d5 3.Ce3≠, 1...Nf6 2.Nf5+! R:f5 3.Ce3≠, 1...N:e2 2.D:g6+ Rf3 3.Nd5≠, 1...g5 2. D:h5 etc. cu dualuri minore.Şi aici se remarcă o u-

786. Leonid MAKARONEŢ (U. R. S. S.)

787. Şanile ADEDASNI

788. Nik.A.PARHOMENKO

Invers 2≠(7+12) Inv.maxim.4≠(2+3) Aj.2≠; Aj.2=(3+2)

nitate în diversitate(LR). O problemă originală, în care variantele se desfăşoară ca într-un carusel care poate produce ameţeli.(AL).(3 pcte). 698(Rusenescu). 1.Nd7!(ω 2.Td1! C:e3 3.Ce2≠; desigur nu merge 2. C:b5+, nici C:e4+ din cauza autolegării calului) b4/f5 2.Cb5/C:e4+ Rd5 (2...R:e4 3.Nc6≠) 3.C:c7/Cf6≠, 1. ...Tb6 2.Td1 Td6 3.Cd5≠, 1...C:e3(Cω) 2.Ce2+ etc. O piatră preţioasă oferită dezlegătorilor şi arbitrilor (LR). 699((Grigoriev & Gordian). 1.Nf3! (ω 2.De4+ C: :e4 3.Ng4≠) d3/Tg1 2.c4/Cc4! T/N:c4 3.Dd5/Cd4≠ - tema NOVOTNY în două variante fin diferenţiate(3 pcte). 700(Pogosianţ & Mironenko). 1.0-0 d3 2.h6 d2 3.h7 di D(3...d1C 4.h8D+ Cbc3 5.T:d1≠) 4.h8D(N)+ etc.Nefiind ceva nou, corectitudinea soluţiei este o chestiune de atenţie(LR).(5 p.). 701(Feoktistov). 1.Tf6!(ω 2.T: :e6+ Rf5 3.Df7≠) Ce3 2.Db1+! Td3! 3.Dh1+ Cg2 4.Dh7+ R: d5 5.Db7≠; 1...Cf4 2.Dh7+! Tf5 3.Dh1+ Cg2 4.Db1+ Rd5 5.Db7≠. Tema „reîntoarcerii" este redată foarte frumos în cele două variante distincte(AM).(5 puncte). 702(Muller). 1.Ce3 (ω 2.Cf6≠) Rd5 2.Cf4+ Re4 3.C:d3(ω 4.Cf6≠, însă în locul acestei continuări intenţionate, merge şi 3.Ch3 Rd5 4.Cg5 c5 5.Nf3≠) Rd5 4.Cf4+ R. e4 5.Cg2 Rd5 6.Cc7+ Re4 7.d3≠.(5+5 pcte-. 703(Makaroneţ). 1.Dc7!(Zugzw) Dh2/h3/h4 2.Db8/c8/h8+ D:D≠.(2 p) 704(Gordian; cu Th2 negru). Joc ap.:1...N:f1/Nf2/Ng3 2.D:e1/N:f2/N:g3 Cf6≠. Sol.intenţionată:1.Nc3(Zugzw) Ne1/Nf2/Ng3 2.N:f1/D:f2+/D:g3+ Cf6/R:f2/R:g3≠. Insă

789.
Nicky GHERAN
Bucureşti

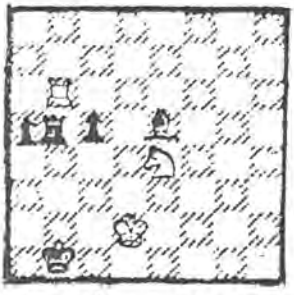

Aj.2≠ (3+5)
(2.1.1.1)

790.-
Rosario NOTARO
(Italia)

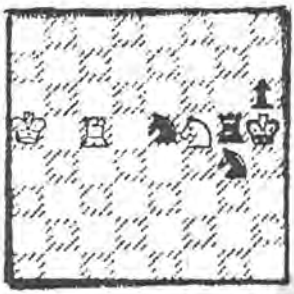

Aj.2≠ (3+5)
B/ Ra5→g1

791.
Sorin VLAD
Constanţa

Aj.2≠ (4+10)
(2.1.1.1)

merge, spre regret, şi 1.Ta2+ Nf2 2.Dg3+ R:g3≠.(1+2+ +2 pcte). 705(Keller). 1.Tg3!(∞ 2.Th3+ C:h3≠) b5/Nf6 2.Te8+/Te4+ C:c2≠. O soluţie excepţională!(LR). Un joc ingenios cu o interesantă alternanţă a apărării pionului e2(AM).(2 p.) 706(Sambuu). Joc ap.:1...Dg1/ D:h2 2.C:D Cb3≠. Sol.: 1.Ch4!(desigur nu 1.h4? din cauza 1...Dh3! 2.C:h3 g1∞) Dg1/D:h2 2.Dd4/De5+ D:D≠. (1+2 pcte). 707(Gheran). 1.Ch4 Rg5 2,Dg7+ Rf4 3.De7! Cf2≠(mat impur).(3 pcte). 708(Kornev & Agarkov). 1.R e5 Rb8(1...Db8 2.Rd6 Da8 3.Cd7 etc.) 2.Cd7+ Rc8 3. R d6 Db8 4.D:c7+ D:c7≠.Matul este imprevizibil(AM).(4p) 709(Lenţa). 1.Tb4 g2 2.T:g4 g1∞ 3.T:g1 g4 4.T:g4 g5 5.Tb4 g4 6.Tb2 g3 7.Cf4 g2 8.C:g2 c:b2≠. Problema im presionează prin lungimea soluţiei(LR).(5 p.). 710((Tolstoi). I.1.Rc2 Tb1 2.T1d2 Thc1≠; II. 1.Re2 Tf1 2. T1d2 Tae1≠; III. 1.Tb1 Th2+ 2.Rd1 T:b1≠; IV. 1.Tf1 T a2+ 2.Rd1 T:f1≠. O miniatură bună de tipul Neumann 4, cu cîte două soluţii identice,prin simetrie(AM).(2+2+ +2+2 pcte). 711(Duţă). I. 1.Ra4 Cd5! 2.Da3 Nd7≠ (mat impur); II. 1.Da8 Nb3 2.Da3 Ca5≠(mat pur).(2+2 pcte). 712(Karminski; cu T negru în locul pionului d5).1.Df5 Cc6/Cg6 2.Cf4/Cd4 f3/d3≠. Un Meredith de tipul Oniţiu 2, cu joc simetric.(4 p.). 713(Dolghinovici). I-III. 1.De8/Df6/Dg5 Rg7/Rg8/Rh8 2.Nd8 Cd6≠; 1.Nd8 Rg7/Rg8/R h8 2.De8/Df6/Dg5 C:d6≠.Încă un Meredith, combinînd ti pul Neumann 3 cu Oniţiu 3. Virtuozitate!(LR).(2+2+2+ +2 pcte). 714(Fedorovici & Sorokin). A. 1.T:h6 g7/Ce6

792. Alex. NOVIKOV (U. R. S.)

Aj.3≠(2.sol)(3+5)

793. A.P.SIDORENKO

Aj.5≠ (3+3)

794. Nik.I.MIRONENKO

Aj.6≠ (3+6)

2.Tf6/Th7 g:h8D/g:h7≠; B. I. 1.Tg7 h:g7 2.f6 g:h8D≠ II.1.f5 T:f5 2.Ng7 g:h7≠. Prima soluţie este mai dificil de sesizat(AM). Iarăşi o combinare a tipurilor Neumann 2 cu Oniţiu 2.92+2+2 p.). 715(Adedasni) I. 1.e3 Nf5 2.e:d2 Nd3≠; II. 1.d4 Ne6 2.d:c3 Nc4≠; III. 1.c5 Nd7 2.c:b4 Nb5≠: IV. 1.b6 Nc8 2.b:a5 Na6≠ Ingenioasă(AM). Un Neumann 4 într-o formă originală (2+2+2+2 pcte). 716(Ionescu). I. 1.Ne3 Rh2 2.Nf2 R h3 3.Ce3 Cd4≠; II. 1.Nf4 Rg1 2.Ng3 Rf1 3.Cf4 Ce5≠.O miniatură elegantă cu două maturi perfect modele(A. M,). Frumos cu maturi-ecou(LR).(3+3 p.). 717(Petrov) Forma directă: 1.Cd2+ e:d2 2.Dg4+ N:g4 3.Th3+ N:h3≠ Forma inversă intenţionată este,spre regret,insolubilă: 1.Tf1+ Dc1+ 2.e2+ şi acum,în loc de 2...T:e2, la care urmează 3.Df2+ T:f2≠, albul joacă 2...Re1!, după care negrul nu-l poate sili pe alb să facă mat R negru. Pentru a face problema solubilă,autorul adaugă un N negru la a5.(3+3 pcte). 718(Avram).I. 1. Ng5 Na8 2.Rh6 Tf7 3.Rh5 Th7≠; II. 1.Rh7 Ne8 2.Ng7 T f5 3.Rh6 Th5≠. Dar există şi alte soluţii: 1.Ng5 R g4 2.Nf6 e:f6+ 3.Rh6 Th8≠; sau 1.Nc1(∞) Rg3(Ne8,T∞) 2.Rh6 Th8+ 3.Rg5 Th5≠.(3+3+3+3 pcte). 719(Grigorian) A. 1.Cf3 Rd3 2.Re5 Tg5+ 3.Rf4 Ce6≠; B. 1.Cf3 Re2 2. Cg5 T:g5+ 3.Re4 Ce6 pat. Bună şi frumoasă;aceeaşi poziţie cu două enunţuri!(AM).(3+3 p.). 720(Drăgoescu) 1.Nc5 C:d6 2.Nb4 a:b4 3.Cc5 b:c5 4.Re6 c6 5.Re7 c7 6.Rf8 c8C pat! Dificilă şi reuşită(AM).(5 puncte).

STUDII INEDITE

ARBITRII: Ing. Constantin PETRESCU şi Ervin IANOSI.

110. Emilian DOBRESCU, Bucureşti

(3+4)

111. Ernest POGOSIANŢ, Moscova

(4+3)

112. Vitalii KOVALENKO (U.R.S.S.)

(4+4)

113. Nik.E.SVIRIDENKO (U.R.S.S.)

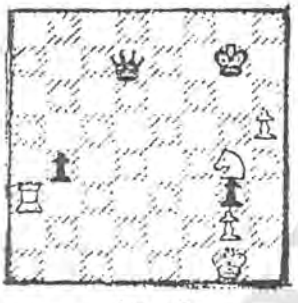

(5+4)

114. Ivan L.KOVALENKO

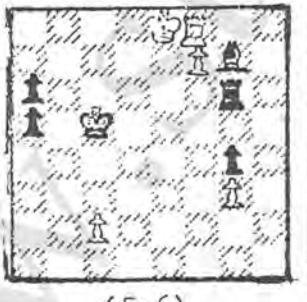

(5+6)

115. Viktor KICIGHIN

(5+8)

La toate studiile, alb joacă şi cîştigă

DEZLEGĂRI DE STUDII din NR.23

95(Gheran). 1.h6 Tb4 (1...Tc4 2.Rd3 Tb4 3.Te8!) 2.Te8!! Tb1 (2...R:e8 3.h7 şi cîşt.) 3.h7 Th1 4.h8D T:h8 5.T:h8 şi cîşt. Numerge 1.c3? din cauza 1...T::f4 2.h6 g3 urmat de 3...Th4. 96(Kovalenko). 1.Nc6+ Tb7 2.T:b7 D:h5+ 3.Rg2 d5!(3...Dh6 4.g4! Dh4 5.f3 Dh6 6.Nd5 Dh8 7.T:g7+ Rb8 8.Tg8+ şi cîşt.; dacă 6.. Dh4 7.Tb1+ Ra7 8.Th1 şi cîşt.) 4.N:d5 (dacă 4.f3? D g6 5.N:d5 Dc2+=) g4! 5.Ne4! (5.Nc6? Dg6 6.Nd5 Dd3=)

Dh8! (5...Dh3+? 6.Rg1 Dh8 7.Ng2! şi albul cîştigă în această poziţie de Zugzwang) 6.Rf1!! (singura mutare de cîştig; 6.Rg1? Dh3 7.Nc6 Dh8, iar la 7.Ng2 D:g2+ 8. R:g2 R:b7 9.f3 Rc6! 10.f:g4 Rd5 11.Rf3 g5! =) Dh2 7.R e2 Dh8 8.Rd3 şi cîştigă. 97(Mircioiu). 1.N:a6 T:c1+ (1...b:a6? 2.Tc7+ T:c7 3.D:c7≠; 1...b6 2.Nc8+ b:a5 3. Tc7≠) 2.R:c1 De3+ 3.Rc2 b6 4.Da4 Df2+ 5.Rd1 Dg1+ 6. N f1+ Rb7 7.Cc5 b:c5 8.Dd7+ urmat de mat. 98(Pogosiantz) 1.Te2+ Te4 2.N:e4+ (2,T:e4? Rh2 şi cîşt.) D:e4 3.T:e4 d2 4.N:g1(4.Te2? N:d4 5.T:d2 Nc3+ şi negrul cîşttigă) Ce3!! 5.Td4! (5.N:e3? d1D 6.T:g4 De1+ sau 6.h:g4 Db1+ şi cîşt.) Cc2+ 6.Rc3 C:d4 7.R:d2 Cf3+ 8.Re3!(o cursă 8.Re2? C:g1+ 9.Rf2 C:h3+! 10.Rg3 Cf2! cu cîşt.) g:h3! 9.Rf2! (9.R:f3? R:g1 şi pionul se transformă) C:g1 10. Rg3 h2 11.Rf2 Ch3+ 12.Rf1 remiză. 99(Ianosi). 1.T:e5+! (1.Nb7+ R:c5 2.Ce4+ Rd4 3.Na6 Dc6 şi negrul cîştigă) R:e5 2.d4+ Rd5 (2...R:d4/f6 3.Cb5/e8+) 3.Nb7+! (3.Nc4? R:d4 4.Cb5+ R:c4 5.C:c7 N:c7 şi cîşt.) Re6 4.Nc8+ Re7 5.Rg7! Da7! (5...Da5 6.Cf5+ Re8 7.Cd6+ =) 6.Nf5! Dc7! 7.Nc8! remiza poziţională. Un studiu foarte bun, cu o soluţie ascunsă(CP). 100(Petkov). 1.e6! Cf7 2.e:f7!(2. d7? Ng5! şinegrul cîştigă) Tf1 3.Nf3!! (3.d7 Ng5! 4.N f3 Nd8+! cu cîşt.) T:f3 4.d7 Ng5 5.Nf6!! Nf6 6.f8D N c3+ 7.Db4+!! N:b4+ 8.Ra4 Ne7 (8...Tf8 9.d8D T:d8 pat) 9.d8D N:d7 pat.

E R A T A. La unele probleme dintre cele publicate în buletinul nostru, au fost semnalate diferite defecţiuni de construcţie. Autorii problemelor respective au ţinut să le reconstruiască după cum urmează, spre a nu fi excluse din concursul nostru de compoziţie.

Toate problemele corectate, reconstruite conform diagramelor de mai jos sau puse într-un fel sau altul la punct, sînt admise să ia parte la concursul anual al buletinului pe anul 1976. Rugăm, în consecinţă, pe arbitrii concursului să includă versiunile noi în secţiile respective ale concursului nostru.

Dar înainte de de toate, menţionăm că problema 671 (Kuznecţov & Kuzovkov), contrar celor publicate la soluţiile din Nr.22 al buletinului (vezi Nr.24 pag.94)

este corectă, „dubla soluţie" 1.Td4? fiind respinsă prin 1...Nd5! 2.T:d5 Cf7! 3.?≠. Cerem scuze autorilor.

Iată versiunile noi ale problemelor:

410. Ilia LIOKUMOVICI din Nr.16 al B.P.

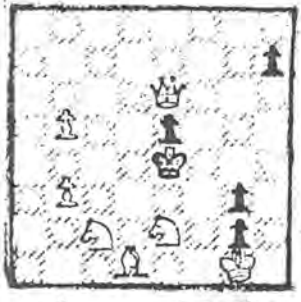

2≠ (7+5)

485. L.RICZU & J.BAJTAY din Nr.18 al B.P.

Aj.δ 2≠ (6+1) B/90° la dreapta.

580. Cl. GOUMONDY din Nr.20 B.P.

Aj.2≠ (4+10) B/Pb6→e6; C/ în cont.:Dc8→e8.

S O L U Ţ I I :

410. 1...Rd3/Rf3 2. Dd5/Df5≠; sol.:1.Dh6! Rd3/Rf3 2.De3/Cc3≠, 1...Rd5/Rf5 2.Dc6/C:g3≠. Două maturi schimbate şi două adăugate; tema „Steluţei".

485.A.L.Re5 Te6+ 2.Rf5 Cfe3≠; B/1.Rc5 Cd3+ 2.Rd5 Td6≠. 580. A/1.Rc6 d:c8C 2.Cd7 c:d8C≠; B/1.Tb7 c:d8C 2.Cc7 d:c8C≠; C/1.Nf6 c:d8C 2.Ne7 d:e8C≠.

620. V.F.UDARŢEV din Nr.21 al BP.

3≠ (6+11)

658. Serghei ŞEDEI din Nr.22 al BP.

2≠ (7+4)

620. 1.Tf4?(∞ 2. Cf6+ e4 3.Td4≠) 1. ...T:e4/C:e4 2.Dh5 /Dd2+, dar 1..Td1!; 1.Dg2!(2.Cf6+)T:e4 /C:e4 2.Tf5+/Td3+, 1...Tg5 2.Cf6+ etc.

658.1.Nh3?(∞ 2.T f5≠, dar 1...Cg4!; 1.Nf5?(∞ 2.Cd5≠) dar 1...e4! 1.Tg3! (∞ 2.Ng5≠) 1...Cg4/e4 2.Tf3/ Nc7≠.

La problema 736(Manolescu) 4≠, lipseşte un p.n.la e2.

C O D E X

P E N T R U C O M P O Z I Ţ I A Ş A H I S T Ă

Completări pentru regula r o c a d e i, a priz e i e n - p a s s a n t şi a regulei de remiză l a 5 0 d e m u t ă r i.

Art. 3. Rocada este totdeauna considerată ca permisă dacă nu se poate demonstra că ea este imposibilă (14).

Art. 4. Luarea „en-passant" ca mutarea cheie, există tă numai după ce s-a dovedit că pionul în cauză a făcut un dublu-pas la mutarea anterioară (15).

Art. 5. Dacă soluţia unei probleme cere m a i m u l t d e 5 0 de mutări, fără ca în acest interval de timp să se fi efectuat o priză sau o mutare de pion s a u r o c a d a, poziţia n u este considerată ca remiză (16, 17). Cînd poate fi dovedit prin retroanaliză că în soluţie, de o parte şi de alta, 50 sau mai multe mutări au fost jucate în condiţiile precizate mai sus, atunci poziţia este considerată automat ca remiză (18).

Articolele 3, 4, şi 5 se referă numai la poziţiile l e g a l e.

C O M E N T A R I I

(14) R şi T trebuie să fie pe cîmpul lor iniţial de aşezare. Pentru a dovedi că piesele în chestiune nu au jucat încă, aflarea lor pe cîmpul de origine nu este suficientă şi nu se poate trage (din respectiva poziţie) concluzii retroanalitice.

Dacă două rocade sînt legate în asemenea relaţie funcţională încît efectuarea rocadei albe duce la eliminarea rocadei negre sau invers, jucătorul care la mutare are dreptul de prioritate. (Exemplu prototip: Niels Hoeg „Die Schwalbe" 1933, probl.2654). /C/.

(15) Posibilitatea de luare „en-passant" nu este justificată numai prin analiza retrogradă; ea poate fi legalizată şi mai tîrziu în cursul soluţiei. (Ex. prototip: W.Frangen „Problem" 41-44/1957).

Compoziţiile la care priza „en-passant" la prima mutare este legalizată în cursul soluţiei, sînt semnalate la enunţ prin simbolul „AP" (dovadă posterioară, probă). Compoziţiile şahiste cu o aşa zisă „retroanaliză parţială" vor fi însemnate cu „RV" (retrovariante) şi se consideră ca soluţiile./m/.

(16) Această regulă este o modificare a art. 12, al.4, a regulilor F.I.D.E., care spun: partida este remiză, cînd jucătorul care e la mutare probează că au fost deja jucate 50 de mutări, de o parte şi de alta, fără ca o piesă să fie capturată sau vreun pion mutat. Acest număr de mutări poate fi depăşit la anumite poziţii cu condiţia ca noul număr stabilit şi respectiva poziţie să fie stabilite înaintea începerii jocului. R e m a r c ă: F.I.D.E. nu a dat comentarii la această regulă.

(17) Convenţie suplimentară. Poziţia în discuţie poate fi anterioară rocadei. (Ex. prototip: T. Dawson „The Problemist" VI-1934, Nr.1426).

Problemele cu enunţuri superioare a ≠50, cu condiţia menţionată sînt considerate ca poziţii corecte, în sensul regulilor de mai sus. (Ex. prototip: K. Fabel & H.August, în cartea „Am Rande des Schahbretts" 1947).

(18) Exemplu prototip: L.Loewenton, problema 798 din revista „Problem" 31-32/IX-1955. /n/.

C O M P L E T A R E cu E X E M B L E

/ℓ/ Exemplul prototip indicat de Codex, este în diagrama ℓ1. Soluţia arată condiţionarea de existenţă a rocadelor: 1.D:d6! Nb7 2.0-0! şi 3.Tf8≠, căci acum negrul nu mai are drept la rocadă. La 2.Tf1?ar fi urmat 2...0-0-0! şi acum alb nu mai poate roca! Din ce rezultă această alternanţă discriminatorie? Din analiza poziţiei, iar aici chestiunea e mai uşor vizibilă, datorită damei albe! Existenţa ei poate fi explicată numai pe două căi astfel:

A) este figura iniţială din dl şi atunci R alb a mutat pentru a-i permite ieşirea şi deci alb nu mai poate roca;

B) provine din transformarea pionului f2 şi atunci R negru a mutat (cînd pionul a ajuns la f7) şi deci, nu mai poate roca. In continuare, dacă alb joacă 2. O-O, înseamnă că D e din promovare şi rocada neagră e eliminată (situaţia B), dacă joacă 2.Tf1, înseamnă că avem de a face cu D iniţială şi implicit rocada albă este ilegală, iar cea neagră posibilă (situaţia A). Ce anume ne postează într-un caz sau altul? Soluţia şi dreptul albului la mutare! Problema e corectă dacă rocadele sînt în relaţie reciprocă de excludere în funcţie de întîietatea efectuării lor. Posibilitatea uneia înseamnă imposibilitatea celeilalte. Dacă poziţia poate fi construită prin păstrarea dreptului ambelor culori la efectuarea rocadei, atunci cînd o doresc, rocadele nu mai sînt în funcţie de prioritate şi problema este incorectă (dubla soluţie, etc.).

Este nevoie să privim şi peste exemplele următoare. Astfel în l2 soluţia este 1.O-O-O! şi 2.Td8≠,negrul nemaiputînd roca. La 1.Tadl? O-O! 2.?≠, deci tot subordonarea rocadelor. Acest lucru reiese din poziţie datorită Td4. El, ori este Th1 şi atunci alb nu mai poate roca (situaţia A), ori provine dintr-un pion şi pentru a ieşi de pe linia 1-a, nu a avut la dispoziţie decît coloanele d, f, h, care folosite de T duc la mutarea R sau T negre, ceea ce arată că rocada lor nu mai e posibilă (situaţia B). Mutările soluţiei albe arată care a fost calea reală de obţinere a poziţiei, căci satisfacerea enunţului ne obligă a alege. Ambele situaţii nu pot coexista.

In l3 soluţia este: a) 1.O-O-O! şi 2.Td8≠, 1..... O-O? fiind neregulamentară. Dacă 1.Tdl?, atunci 1... O-O! de data aceasta rocada fiind legală; b) cursa de vine soluţie şi invers, deci: 1.Tdl! O-O 2.C:h3≠ şi nu 1.O-O-O? care nu are respingere, dar e ilegală!

Gemenul nu tratează deci tot condiţionarea rocadelor, ci numai în caz de ilegalitate a rocadei albe. Toate acestea se constată încercînd să construim partide prin care să ajungem la poziţia diagramei. Ţinînd cont de numărul şi felul prizelor, de piesele rămase şi cele dispărute, de structura pionilor şi a

posibilităţilor de ieşire a pieselor, indicăm cele două versiuni posibile de joc.

A) 1.Cf3 h6 2.Cd4 Cf6 3.Ce6 Cd5 4.C:f8 Cc6 5. C h7 a6 6.Cf6+ Rf8 7.Cg4 Rg8 8.Ce3 Rh7 9.Cg4 Rg6 10. ...Rh5 11...Dg8 12...Dh7 13...Dd3 14...Dc3 15.d:c3 Cb6 16.Dd6 Ca7 17.Dc6 d:c6 18.Ng5 R:g5 19.Ce3 Nh3 20.g:h3 Tad8 21.Ng2 Td4 22.Nd5 Tb4 23.Ne6 f:e6 24. Cd2 Rf6 etc. şi numai alb poate roca.

B) 1.f3 a6 2.Ch3 Cc6 3.Rf2 Ca7 4.Rg1 Cf6 5.Del Cd5 6.Dh4 Cb6 7.Dc4 Tb8 8.Dc6 d:c6 9.Rf2 Dd3 10. R el Dc3 11.d:c3 Ca8 12.Cf4 Nh3 13.g:h3 Td8 14.Ce6 T d4 15.C:f8 Tb4 16.Ce6 Tb3 17.Cg5 h6 18.h4 Cb6 19.N h3 Ca8 20.Ne6 f:e6 etc. şi negrul poate roca! Poziţia nu se poate construi păstrînd ambilor dreptul la rocadă. Mutările efectuate în soluţie şi curse ne plasează într-o situaţie sau cealaltă atît timp cît urmărim rezolvarea conform enunţului.

-ℓ1-

Niels HOEG
„Die Schwalbe",
1933

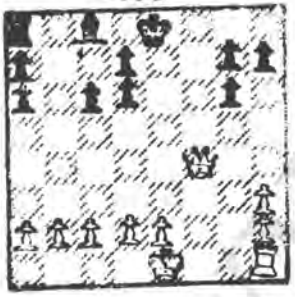

3# (10+11)

-ℓ2-

A.LAPIERE
„Thèmes-64",
1959 Menţ.on.IV

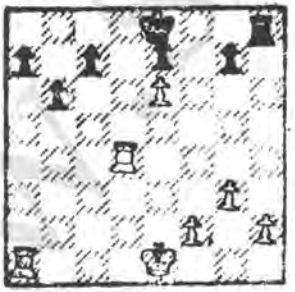

2# (7+7)

-ℓ3-

Boris OSTRUH
„Problem",
152-156 1973

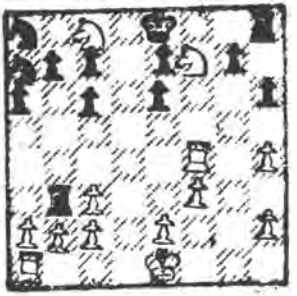

2# (13+13)
B/ h6→h7.

Exemplul din diagrama ℓ4 este utilizat ca prototip în /1/ - vezi bibliografia. Este şi cel mai complicat. Cheia 1.0-0-0! arată că negrul nu mai poate roca! Aceasta, nu atît din cauza procedurilor de pătrundere a figurilor albe pe flancul R negru (mai ales Tf7), cît din faptul că la poziţia diagramei nu se poate ajunge decît stricînd una din rocade! Astfel, plecînd de la poziţia de geneză din diagr.ℓ42- poziţie care nu pune probleme de obţinere - avem pt

situaţia B, jocul: 1.C:c8 Tg8 2.Cb6 f:g6 3.D:g8 a:b6 4.Dh8 Ce4 5.Ng8 Cc4 6.Tf7 Ce5 7.d:e5 Cf6 8.e:f6 e:f6 9.Nc3 Nb4 10.Nd2 Na5 11.a3 De7 12.a4 De3 13. N c3 Df3 14.e:f3 Nb4 15.Nd2 Na5 şi alb nu-şi poate sacrifica N la c5 decît dacă R său mută şi astfel pierde rocada, sau plecînd de la poziţia diagr. ℓ41 avem pentru situaţia A, jocul: 1.Cf6 e:f6 2.d4 De7 3.a3 De3 4.a4 Nb4 5.Tf8+ Re7 6...Ca5 7.....Cb3 8...Na5 9...Cc5 10.d:c5 b:c5 11...Nb6 12...Na7 13..b6 14...De6 15.N:e6 Nb7 16...Nd5 17.N:d5 Rd6 18.Ng8 Cf3+ 19.e:f3 Re7 20.Tf7+ Re8 şi negrul nu mai poate roca. -ℓ4-

M. HAVEL Čas(1922) -ℓ41- ℓ42-

3≠ (12+11) (14+15) (16+16)

Deci în ambele cazuri lipsa de mutări, necesare realizării poziţiei, impune stricarea alternativă a rocadelor. O a treia versiune, prin care ambii să-şi păstreze dreptul la rocadă, nu există şi ne convingem plecînd de la diagr. ℓ43 de unde încercăm să combinăm liniile anterioare de joc, astfel: 1.C:c8 Cd2 2.Cb6 a:b6 3.N∞ Nb8 4.N∞ Da7 5.N∞ Da3 6.N∞ Dd6 7.d:e5 Df68.e:f6 e:f6 9.N∞ Nb4 10.Ne3 Na5 11.Nc5 b::c5 12.a3 Nb6 13.a4 Cf3+ 14.e:f3 Na7 şi lipseşte o mutare albă pentru a ajunge la poziţie: 15...? b6. Adică una din rocade trebuie stricată.

In exemplele date nu am intrat în discuţia detaliilor de analiză retrogradă, căutînd să redăm în variantele respective, fondul cerinţelor de realizare a poziţiilor. Desigur pot fi şi alte variante, dar esenţa rămîne aceiaşi în ceea ce priveşte situaţia rocadelor, adică scopul exemplificării. Sau albă, sau neagră (rocada)!

Mai sînt necesare totuşi cîteva precizări.

Putem avea de a face cu probleme, cu rocade l a a m b e l e culori şi cu necesitatea uneia sau a celeilalte în soluţie sau în cursă, fără să fie prezent aspectul că o rocadă devine imposibilă datorită faptului că am efectuat-o pe a adversarului, adică aspectul principal relevat prin comentariu.

-ℓ43- -ℓ5- J.C.GANDY ℓ6-K.HANNEMANN

„Themes-64", 1969 Skakbladet, 1921

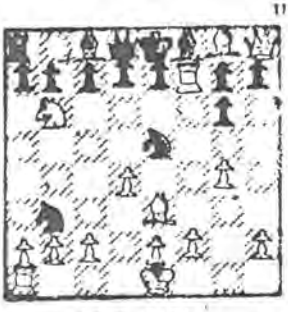

(15+15)

2≠/B/Ph2→h4(7+3) 4≠

(10+7)

Astfel, în diagr.ℓ5 avem soluţiile: a/ 1.0-0! (m 2.Tf8≠) 0-0 2.Tc1≠ şi dacă 1.Tf1?(m 2.Tf8≠) 0-0!neevidenţiindu-se din aceasta că numai datorită neefectuării rocadei albe a obţinut negrul dreptul de a roca, căci poziţia se poate realiza cu dreptul ambilor la rocadă. Aici aspectul este de alegere a mutării albe în funcţie de eventualele respingeri negre. Şi b/ 1.Tf1! Re8 2.Tf8≠ negrul neavînd drept de a roca datorită situaţiei clare că ultima lui mutare a fost făcută de T sau R şi, nu datorită faptului că a rocat albul. Totodată alb nu joacă 1.0-0? din cauza apărării tari 1...h2+ şi nu pentru a se feri de faptul că astfel împiedică rocada neagră. Aici rocadele adverse sînt simple posibilităţi de joc şi nu se află în relaţia fundamentală de excludere reciprocă prin prioritate de execuţie conform

In ultimul exemplu ℓ6 (cu ultima mutare neagră b: :a5) soluţia: 1.Dd5! (am.2.D:d7+ Rf8 3.Df7≠) şi la 1....0-0-0 2.0-0-0 (3.N:d7+), iar la 1...0-0 2.0-0 (3.B:f7+) ne arată o legătură funcţională între to-

ate cele 4 rocade. Nu se poate însă considera că variantele noi 1...0-0-0 2.0-0 şi 1...0-0 2.0-0-0 ar reprezenta elemente de eliminare reciprocă a rocadelor nesinonime proprii (adică rocadele mari albe le exclud pe cele mici negre şi invers), deoarece cauza eliminării nu rezidă în faptul executării rocadei proprii respective, ci rezidă în justificarea necesităţilor de atac şi apărare. Adversarul nu pierde dreptul la rocadă dorită, ci renunţă la el, pentrucă ar fi o mutare slabă ce nu-l ajută la satisfacerea enunţului.

Deci în situaţiile în care regii şi turnurile se găsesc pe locurile lor originale, posibilitatea de a roca poate avea multe motive, dar condiţionarea reciprocă a rocadelor adverse trebuie să fie unic determinate prin însăşi rocadele rămase posibile.

(v a u r m a)

După încheierea numărului, am primit următorul anunţ: Cu prilejul împlinirii a 15 ani de la înfiinţarea Cercului de şah al Casei Pionierilor din Kutná Hora, se organizează un concurs internaţional - pentru probleme cu 3♘, avînd drept temă - material alb limitat la: R, D şi T. Numărul pieselor negre nu este limitat. Exemplu (vezi diag. alăturată): sol.: 1.Td6!(m 2.Td2), e:d6 2.Dh8, 1...Cc4 2.D:b3+! etc.

3♘ (3+6)
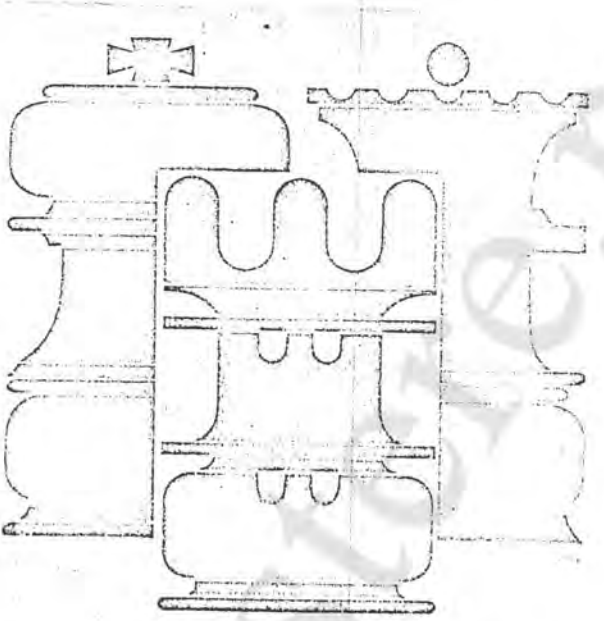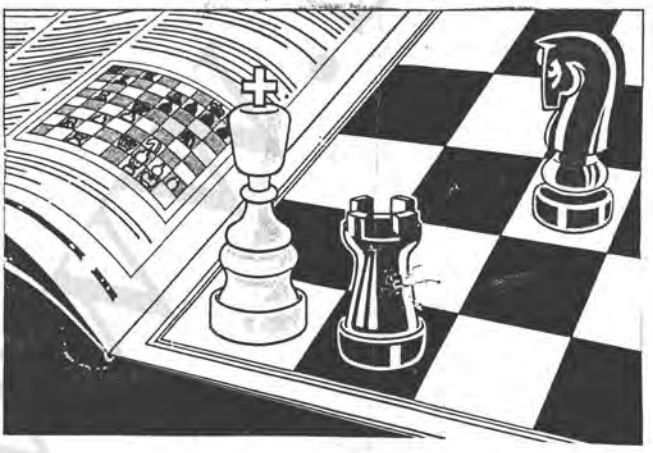
Problemele se vor trimite, pînă la 15.XI.1977, la adresa: Okresni dům pionýrů a mladeže, Kremnická 32, 284 00 Kutná Hora (Cehoslovacia). Arbitru Vl. Buňka va adjudeca 3 premii şi menţiuni onorabile. Fiecare participant va primi atît rezultatul provizoriu cît şi cel definitiv al concursului.